

Remissvar avseende betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

CARFAX, Mobility Sweden och Bilvision är verksamma i fordonsindustrin och delar den grundläggande synen på vikten av personlig integritet vid hantering av personuppgifter i våra respektive verksamheter och i fordonsbranschen i stort. Av detta skäl önskar vi ge synpunkter på betänkandet *Personuppgifter och mediegrundlagarna*, SOU 2024:75, (hädanefter benämnt Betänkandet) gemensamt. Detta utvecklas nedan.

Om Mobility Sweden

Mobility Sweden är den svenska branschorganisationen för tillverkare och importörer av personbilar, lastbilar och bussar. Fordon, oberoende om valet är personbil, lätt lastbil, buss eller tung lastbil, utgör en viktig del av samhällsstrukturen som underlättar individens vardag. Just nu genomgår fordonsbranschen en historisk omställning med skifte av drivlinor, nya affärsmodeller, uppkoppling, digitalisering och en högre grad av automatisering av fordonen. Elektrifieringen är huvudspåret i omställningen, men användningen av biodrivmedel och grön vätgas spelar en avgörande roll. Den gröna omställningen bidrar till att stärka industrins konkurrenskraft, främja exportframgångar, utveckla jobben i Sverige och bidra till landets välbefinnande. Därtill medför de nya fordonsteknologierna reducerade utsläpp, en minskad ljudnivå och förbättrad trafiksäkerhet. Branschen bidrar även till utsläppsminskning globalt och möjliggör för Sverige att nå uppsatta klimatmål och skapar långsiktigt hållbar tillväxt.

Om CARFAX

CARFAX grundades i USA i början på 1980-talet som ett svar på den ojämlika informationstillgången till fordonsinformation och historik mellan säljare och köpare av ett specifikt fordon. Sedan 2007 har CARFAX varit verksamt i Europa och sedan 2009 i Sverige. Målet har alltid varit att skydda privatpersoner från att köpa osäkra fordon med dolda och kostsamma fel. CARFAX samlar in och tillhandahåller information om historiken för en specifik bil. En CARFAX-rapport kan bland annat innehålla mätarställning, olycks- och skadehistorik, antal tidigare ägare samt underhålls- och reparationshistorik. CARFAX tjänster används av både köpare och säljare av begagnade bilar. Från köparens perspektiv för att bedöma fordonets skick och historik innan köp. Från säljarens perspektiv för att vara transparent kring bilens skick och historik och därigenom bygga förtroende till kunden. CARFAX samlar in data från en mängd olika källor, men databasen innehåller inga uppgifter som kopplar enskilda personer till specifika fordon eller som möjliggör identifiering av fordonets ägare.

Om Bilvision

Bilvision är ett mjukvarubolag som specialiserar sig på att tillhandahålla nischade mjukvara mot fordonsbranschen, primärt inom tjänster för registreringar av fordonsrelaterade förändringar mot Transportstyrelsens vägtrafikregister, till exempel försäljningar, av- och påställningar, försäkringsteckningar mm.

Utöver huvudtjänsterna erbjuds även ett brett utbud av behörighetstyrda informationstjänster, tjänster som utgör en viktig del för branschaktörer i arbetet att digitalisera och effektivisera processer, minska fel i verksamheten och fatta datadrivna beslut.

Genom ett långtgående IT- och informationssäkerhetsarbete säkerställer Bilvision att nyttjandet av information och tjänster efterlever gällande lagkrav och regelverk för Sverige och Europa. Bilvision hanterar data och tjänster i sin verksamhet med samtycke och källhänvisning till respektive leverantör i linje med dataskyddsförordningen.

Sammanfattning

Det är av yttersta vikt att motverka den organiserade bilbrottsligheten, som årligen orsakar omfattande ekonomiska förluster och skapar en betydande otrygghet för fordonsägare. Det är välkänt att öppna söktjänster på internet möjliggör avancerad kartläggning av fordon och deras ägare, vilket utnyttjas av kriminella för att identifiera stöldbegärliga bilar, bildelar och tillhörande adresser. Genom vissa söktjänster kan kriminella till och med erhålla detaljerade listor över fordon inom specifika geografiska områden baserat på bilmärke, modell och andra egenskaper. Denna tillgång till information underlättar såväl planering som genomförande av brott.

- Vi välkomnar och tillstyrker Betänkandet och förslagen om begränsningar i grundlagsskyddet för söktjänster som tillgängliggör och sprider personuppgifter om t ex fordonsägares namn och adress
- Det är rimligt och naturligt att söktjänsterna måste följa den EU-harmoniserade dataskyddsförordningen och dataskyddslagen
- Det är viktigt att skilja mellan å ena sidan generell nödvändig tillgång till data i fordonsbranschen för att skapa transparens och trygghet och å andra sidan den negativa och riskfyllda spridningen av känsliga personuppgifter i samhället
- Det är centralt att skilja mellan å ena sidan tillgängliggörandet av fordonsinformation och uppgifter och å andra sidan personuppgifter. Sådana uppgifter bör inte samköras och tillgängliggöras på det sätt som görs av vissa av söktjänsterna i dag
- Det är avgörande att rättstillämparen i nästa skede gör noggranna och välavvägda bedömningar för att säkerställa en effektiv och rättssäker tillämpning av regleringen

Vi välkomnar betänkandet och förslagen från utredningen

Tillgång till data och transparens på fordonsmarknaden är avgörande för att skydda privatpersoner och företag från bedrägerier och annan brottslighet kopplad till fordon. Det är också en viktig förutsättning för myndigheters och försäkringsbolags utredningar. Samtidigt är det avgörande att skilja mellan å ena sidan sådan data som är nödvändig att tillgå för att kunna skapa en tryggare och säkrare fordonsmarknad och å andra sidan spridningen av känsliga personuppgifter som kan kopplas till ägare av fordonen.

Det grundläggande problemet är att det sedan många år funnits söktjänster i Sverige som, i princip utan tydliga begränsningar eller tillsyn, kunnat samköra känsliga personuppgifter med data från fordonsregistret och gjort detta tillgängligt för allmänheten. Av detta skäl välkomnar vi

utredningens betänkande och förslag som syftar till att komma till rätta med de problem som dagens situation medför.

Vi delar utredningens bedömning om att söktjänsterna utgör en allvarlig risk för brottslighet

Vi noterar att utredningen i sitt betänkande konstaterar att uppgifter i söktjänster såsom namn, adress, ålder, familjesituation och fordonsinnehav möjliggör för kriminella att identifiera och kartlägga brottsoffer. Utredningen har som källa identifierat ett femtiotal domstolsavgöranden där den aktuella söktjänsten använts för att kartlägga brottsoffer eller för att understryka hot. Detta understryker behovet av lagstiftningsåtgärder för att minska risken för brott mot enskilda.

Mobility Sweden, som samordnar ett nätverk mot fordonsstölder, har genom detta nätverk fått signaler om att söktjänsternas tillhandahållande av fordons- och personuppgifter blivit en central komponent i den organiserade fordonsrelaterade brottsligheten i Sverige. Nätverket inkluderar representanter från bland annat fordonsimportörer, återförsäljare, verkstäder, Polismyndigheten, Tullverket, Larmtjänst och försäkringsbranschen.

Mot denna bakgrund delar vi utredningens bedömning att söktjänsterna utgör en allvarlig risk eftersom de kan användas i kriminella syften.

Söktjänsterna bör inte vara grundlagsskyddade

Vi delar även utredningens syn på att den verksamhet som bedrivs av söktjänsterna ligger långt från den kärna som Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen är tänkta att skydda. Det bör samtidigt framhållas att frivilliga utgivningsbevis fortsatt är av stor betydelse för seriösa aktörer med ett legitimt skyddsintresse som är beroende av dem för att kunna bedriva sin verksamhet på ett ansvarsfullt sätt. Kommersiella söktjänster som sprider känsliga personuppgifter och möjliggör detaljerad kartläggning av individer tillhör dock inte denna kategori av verksamheter och aktörer. Givet söktjänsternas natur och syfte framstår det därför som rimligt och naturligt att de omfattas av dataskyddsförordningen och dataskyddslagen, vilka är utformade för verksamheter som hanterar personuppgifter.

Positivt att lagstiftningen harmoniseras med övriga EU

Sverige är unikt i Europa både vad gäller förekomsten av den här typen av söktjänster där personuppgifter görs lättillgängliga och beträffande det rättsliga skydd som omgärdar dem. I övriga europeiska länder saknas denna omfattade möjlighet till frivilligt utgivningsbevis och grundlagsskydd. Trots detta finns uppenbarligen möjlighet att bedriva såväl personuppgiftshantering, kommersiella söktjänster som journalistisk verksamhet inom ramarna för EU:s dataskyddsförordning (GDPR). Mot den bakgrunden framstår det som rimligt att den svenska lagstiftningen på området harmoniseras med övriga EU-länder.

Det är rimligt att söktjänsterna måste följa GDPR

Utredningens förslag innebär att aktörer som i dag omfattas av frivilliga utgivningsbevis undantas från grundlagsskyddet och i stället blir skyldiga att följa GDPR och dataskyddslagen. Vi välkomnar denna förändring. Det måste vara en självklar utgångspunkt att alla aktörer som hanterar personuppgifter och fordonsdata i Europa omfattas av GDPR.

Den lagstadgade rätten till frivilligt utgivningsbevis måste vidare begränsas till aktörer med legitimt skyddsintresse i enlighet med lagstiftningens ursprungliga syfte. Erfarenhet visar att det är fullt möjligt att balansera tillgången till fordonsdata med ett starkt skydd av den personliga integriteten. Detta bör gälla enhetligt för alla aktörer i Sverige och bidra till en mer harmoniserad

europaisk marknad, särskilt också med tanke på att Sverige-baserade söktjänster agerar i skydd av frivilliga utgivningsbevis även på en europeisk marknad.

Val av regleringsalternativ är väl avvägd

På samma sätt som utredningen anser även vi att utredningens förslag till reglering enligt alternativ två är det mest ändamålsenliga förslaget. Det innebär att undantaget från grundlagen bör avgränsas till situationer där det finns särskilda risker för otillbörliga integritetsintrång. Enligt betänkandet ska prövningen av sådana risker beakta personuppgifternas karaktär, omfattningen av offentliggörandet och syftet med offentliggörandet.

Vi anser att utredningen har gjort en välavvägd analys av de olika handlingsalternativen och tillstyrker den föreslagna regleringsmodellen. Vi delar bedömningen av att regleringen till skillnad från tidigare förslag på lagändringar bör kunna samla bred politisk uppslutning i riksdagen. En utmaning med förslaget är att det lämnas förhållandevis stort bedömningsutrymme för rättstillämpningen att avgöra om huruvida en uppgiftssamling omfattas av undantaget eller inte. Utredningen konstaterar att det i vissa fall kan uppstå osäkerhet om vilket regelverk som ska tillämpas vid offentliggörande av personuppgifter, men specificerar inte närmare under vilka omständigheter detta kan inträffa. Vi har i nuläget inga konkreta förslag på hur det kan säkerställas att även uppgifter om fordonsinnehav omfattas av den tilltänkta lagändringen, men vill framhålla vikten av att denna aspekt beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Fordonsdata och personuppgifter måste skiljas åt och bör inte få samköras i söktjänster

Ur ett fordonsmarknadsperspektiv är det enligt vår uppfattning avgörande att skilja mellan tillgängliggörandet av fordonsinformation och information om fordonets ägare. Det ska alltså inte vara möjligt att via en söktjänst lika enkelt som i dag koppla samman ett fordon med dess ägare, särskilt inte utan att individen har någon möjlighet att påverka hur personuppgifterna görs tillgängliga. De samhällsfarliga riskerna uppstår när aktörer tillåts samköra sina databaser med känsliga personuppgifter från fordonsregistret och sedan tillgängliggör dessa via öppna söktjänster.

I betänkandet konstaterar utredningen att webbplatser och söktjänster för fordonssökningar i regel är inriktade på fordonen och information om dessa, snarare än att tillhandahålla en sammanställning över vilka fordon en viss person äger. Vi vill emellertid understryka att minst ett par av dessa söktjänster erbjuder information om fordonens ägare och, precis som utredningen påpekar, länkar vidare till andra personuppgiftrelaterade webbplatser där det enkelt går att kartlägga ägarnas privata förehavanden. Det är just denna typ av informations kopplingar som behöver regleras och begränsas.

Lagändringen viktig för att minska bilbrottsligheten i Sverige

Sverige har i över ett decennium toppat den mindre smickrande topplistan över europiska länder med flest stölder av fordon och reservdelar. Fler bilar än någonsin stjäls och försvinner samtidigt som tjuvarna i allt högre grad riktar in sig på dyra reservdelar. Detta skapar en otrygghet för fordonsägare och leder till ökade kostnader för försäkringsbolag och samhället i stort. Utöver den integritetskränkning som söktjänsterna åsamkar uppgår den totala samhällsnotan för bilbrottsligheten och följeffekterna till miljardbelopp.

Vi ser den föreslagna lagändringen och begränsningen av söktjänsternas grundlagsskydd som en avgörande åtgärd för att komma till rätta med problemen och den negativa utvecklingen vad

gäller bilbrottslighet i Sverige. Våra organisationer står till förfogande i det fortsatta arbetet med att skapa tryggare förutsättningar för fordonsägare och branschen som helhet.

Michaela Ehteshami, Mobility Sweden

Frank Brueggink, Grundare och Managing Director, CARFAX Europe

Martin Styf, VD, Bilvision